

Beter geen werk dan nutteloos werk

**EWOUD
JANSEN**
is econoom en
publicist.

WERKGELEGENHEID

Politici willen mensen vooral aan het werk houden en krijgen, in plaats van zich druk te maken over het feit of die arbeid wel echt zinvol is.

Het wil maar niet vlotten met de economie. We kwakkelen er al weer een paar jaartjes moeizaam op los en de verwachting is dat dit nog wel even zo blijft. We dachten dat we zo'n solide landje waren, maar het laagje vernis bladdert aardig af. Hoe komt dat toch? Natuurlijk kunnen we ons blind staren op allerlei macro-economische kengetallen, maar die zijn zo abstract. Het zijn symptomen die niet het onderliggende verhaal vertellen.

Voor liefhebbers van de in managementkringen veelgebruikte *Balanced Score Card*: het zijn *lag indicators*. Je moet ze in de gaten houden, maar om ze te verbeteren moet je de organisatie induiken en begrijpen

wat er precies achter die kengetallen zit.

Een land is zo welvarend als de waarde van de goederen en de diensten die ze voortbrengt. En daar wringt de schoen. Want we zijn hier toch wel erg bezig met het voortbrengen van compleet nutteloze zaken, met polderen, pamperen en bureaucratie. Maar als we kijken naar de reële goederen en diensten waar we als burger en consument wat aan hebben, valt het toch een beetje tegen.

Ons nationaal inkomen is een balloon die stilaan leegloopt. De reden van de kwakkeconomie is simpel. We zijn niet productief genoeg en doen de verkeerde dingen. Werknemers zijn allemaal zo 'druk druk druk' dat ze recht hebben op een dagelijkse hoofdmassage op kosten van de baas om het nog een beetje vol te houden, maar gezamenlijk leveren ze gewoon te weinig echte toegevoegde waarde.

Daar konden we nog lang maskeren door met geleend geld en stijgende huizenprijzen de levensstandaard op peil te laten, maar de rek is er nu echt uit. We zijn te druk met onzin en dat wreekt zich. Wat te denken van krimpgebieden en failliete schoolconglomeraten die vrolijk nieuwe gemeentehuizen en overbodige 'inspirerende' leslocaties uit de grond stampen? Of een hogesnelheidslijn zonder passagiers?

We zijn hier toch wel erg bezig met polderen, pamperen en bureaucratie

koopkracht. Meer banen betekent meer koopkracht en dus meer economische groei.' Zo ongeveer loopt de veelgehoorde, maar niet altijd correcte redenering. Banen creëren wordt zo het hoogste politieke doel. En daar ben ik wel een beetje huiverig voor. Want de kans is levensgroot aanwezig dat er banen worden 'gereërd' die niet echt productief zijn.

Natuurlijk gun ik die bouwvakkers hun baan, maar alleen als er iets te bouwen is waar de belastingbetaler of particuliere opdrachtgever iets aan heeft of om vraagt. Banen creëren kan zelfs zeer schadelijk zijn. Door de onderwijsvernieuwingen is er een hele bedrijfstak ontstaan van onderwijsconsultants met veel nieuwe banen. Maar de kwaliteit van het onderwijs is er niet op vooruit gegaan. Integendeel.

Er is dus heel veel werk, dat weinig zinvol is. Stelt u zich een organisatie voor, waar de ene helft van de werknemers rapporten produceert die de andere helft archiveert en uiteindelijk vernippert. De organisatie en de inspanningen van haar werknemers zijn nutteloos. Aan de wel-

vaartskoek voegen zij niets toe, want zij produceren niets waar iemand anders op enigerlei wijze ook maar iets aan heeft. Deze mensen kunnen permanent doorbetaald naar huis zonder dat iemand het merkt. Ja, die mensen verdienen een boterham. Maar dat doen ze ten koste

van anderen. Toch zijn er economen en politici die menen dat je dit soort banen in stand moet houden, omdat je anders de economie kapot bezuinigt. Terwijl het natuurlijk dit soort banen zijn, die de economie kapot maken.

Bovendien, als we al die productieve werknemers niet langer hoeven te betalen, kan het inkomen van anderen omhoog, doordat bijvoorbeeld de belastingen omlaag kunnen. Of als ze in de particuliere sector werkzaam zijn, zou het weg-snijden van hun functie kunnen zorgen voor meer winst of hogere salarissen van de wel productieve werknemers.

Nutteloos werk zorgt niet voor meer koopkracht, maar verplaatst die van productieve naar niet productieve werknemers en organisaties. Leuk misschien voor die werknemers, die vinden dat ze wel een aangename tijdsbesteding hebben, maar vervelend voor de rest.

Beter is daarom natuurlijk om die al die mensen iets nuttigs te laten doen. Iets waar we als burger of consument iets aan hebben. Zo'n transformatie kost uiteraard tijd, maar op termijn wordt de koek die we voortaan heet zo echt groter. Dan kunnen we allemaal een hapje extra nemen. Dat is het wezenlijke kenmerk van productieve arbeid. Een boterham verdienen door anderen van dienst te zijn en niet alleen jezelf.